

Борозняк Ірина Ігорівна

Головний державний інспектор відділу
організації митного контролю та оформлення

Хмельницької митниці ДФС

BorozniakIra@ukr.net

ФІСКАЛЬНІ ЕФЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

В умовах активної інтеграції України до світової економіки високої актуальності набувають питання особливостей здійснення контролюючої діяльності органами державної влади в сфері міжнародної торгівлі в контексті вироблення моделі забезпечення балансу між сприянням економічним операторам зовнішньоекономічній діяльності та забезпеченням митної безпеки. Вирішення цього завдання передбачає розробку заходів, направлених на суттєве спрощення митних формальностей, пов'язаних з переміщенням товарів через митний кордон і митним декларуванням, оптимізацію контрольних процедур, що здійснюються митними органами в умовах максимального виявлення і нейтралізації загроз та небезпек зовнішньоекономічного характеру.

Досліджуючи проблематику реалізації митного контролю в сучасних умовах розвитку митної справи, слід відзначити здобутки таких авторів як: А. Войцещук, О. Гребельник, І. Іващук, В. Мартинюк, П. Пашко, П. Пісной, С. Терещенко, С. Галько, А. Піджаков, С. Жамкочян та інші. Водночас має місце необхідність вивчення практичних результатів здійснення митного контролю як загалом в Україні, так і на прикладі структурних підрозділів Державної фіскальної служби України.

Відзначимо, що товари та інші предмети переміщуються через митний кордон України під митним контролем, який здійснюється з метою забезпечення дотримання державними органами, підприємствами та їх службовими особами законодавчого порядку. Контроль здійснюється під час: а) ввезення на митну територію України товарів з метою їх вільного використання з моменту ввезення і до пропуску через митний кордон; б) вивезення за межі території України товарів з метою вільного

використання - з моменту ввезення товарів у зону митного контролю і подання необхідних для митного контролю документів на дані товари і до вивезення їх за межі митної території; в) тимчасового ввезення товарів на митну територію України - з моменту ввезення і до вивезення за межі митної території; г) тимчасового вивезення товарів за межі митної території України - з моменту пред'явлення митниці товарів та інших предметів і необхідних для митного контролю документів на такі товари та інші предмети і до пропуску через митний кордон України під час зворотного ввезення через територію України; д) транзиту через територію України - ввезення в Україну і до вивезення з України [1].

Поряд з цим, митним законодавством України визначено загальні принципи здійснення митного контролю: а) митному контролю підлягають усі товари, транспортні засоби комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України; б) митний контроль здійснюється виключно митними органами України відповідно до митного законодавства України; в) митний контроль передбачає виконання митними органами мінімуму митних формальностей, необхідних для забезпечення додержання законодавства України з питань державної митної справи; г) митний контроль товарів, транспортних засобів у пунктах пропуску через державний кордон України здійснюється відповідно до типових технологічних схем митного контролю, що затверджуються Кабінетом Міністрів України; д) взаємодія митних органів з учасниками зовнішньоекономічної діяльності, уповноваженими економічними операторами, іншими особами, діяльність яких пов'язана із здійсненням зовнішньої торгівлі, та з їх професійними об'єднаннями (асоціаціями) з метою підвищення ефективності митного контролю [2].

У процесі аналізу ефективності митного контролю важливим є дати оцінку ефективності фіскального впливу через визначення частки митних платежів у структурі бюджету України. Слід зазначити, що частка митних платежів у структурі бюджету України з 2012 по 2016 р. залишається на рівні 36-38%, що становить майже третину надходжень бюджету. У процесі аналізу фіскальної ефективності виявлено позитивну тенденцію зростання митних платежів за 2012-2018 рр.

Протягом семи місяців 2018 р. ДФС спрямувала до державного бюджету 395 млрд. грн., що на 50 млрд. грн., або на 15%, більше проти аналогічного періоду минулого року, при цьому 216 млрд., або додатково майже 19%, спрямовано від податкових платежів та понад 10% спрямовано від митного напрямку, що в сумі становить 195 млрд. грн. При цьому курс гривні залишається приблизно на тому ж рівні, що не дає можливості говорити, що це відбулося за рахунок знецінення національної грошової одиниці.

Вважаємо, що потенційним резервом зростання надходжень митних платежів до державного бюджету є підвищення рівня організації митного контролю, який на даному етапі виступає визначальним чинником збільшення обсягів сплачених до бюджету митних платежів.

Проаналізуємо особливості здійснення митного контролю та його ефективність на прикладі аналітичних та звітних матеріалів Хмельницької митниці ДФС. За 2018 рік фактично перераховано 3 млрд. 477,1 млн. грн., що становить 93,2% доведеного індикативного показника (3 млрд. 732,0 млн. грн.) або – 254,9 млн. грн.: до загального фонду – 3 млрд. 417,6 млн. грн. – 92,9% виконання індикативного показника (3 млрд. 680,2 млн. грн.), до спеціального – 59,5 млн. грн. – 114,9% виконання індикативного показника (51,8 млн. грн.).

У порівнянні з 2017 роком - більше на 347,0 млн. грн. (3 млрд. 130,1 млн. грн.) або +11,1% [3]. При цьому, середньоденні нарахування за 2018 р. фактично становлять 13,9 млн. грн., у 2017 році – 12,5 млн. грн.

Вагові обсяги оподаткованих імпортованих товарів за 2018 рік становлять 295,0 тис. тонн (- 15,5% до 2017 року – 349,2 тис. тонн) та митною вартістю 17 458,7 млн. грн. (+25,2% до 2017 року – 13 943,7 млн. грн.). У доларовому еквіваленті митна вартість імпортованих товарів становить 643,3 млн.\$, що більше на 117,6 млн.\$ або +22,3% ніж за аналогічний період 2017 року (525,8 млн. \$).

За результатами роботи митниці у напрямку контролю за правильністю визначення митної вартості товарів базу оподаткування імпортованих товарів збільшено на 217,72 млн. грн. (з 812,86 млн. грн. до 1030,58 млн. грн.) Сума додаткових надходжень від коригування митної

вартості склала 54759,88 тис. грн., що більше на 12,3% (5 984,88 тис. грн.) до січня-грудня 2017 року – 48 775,00 тис. грн.

Фіскальний ефект від контролю коду товарів за січень-грудень 2018 року складає 2723,99 тис. грн., що на 761,61 тис. грн. менше аналогічного періоду 2017 року (3485,6 тис. грн.). Зменшення даного показника у січні-грудні 2018 порівняно з аналогічним періодом 2017 року зумовлено проведеною у лютому 2017 року перевіркою правильності класифікації товарів заявлених до митного оформлення у товарній позиції 3921 (Плити з пластмаси, непористі, неармовані, не шаруваті, не самоклеїні), за результатами якої сума додаткових надходжень становила 88,20 тис. грн. У 2018 році митне оформлення зазначених товарів не здійснювалось.

Протягом січня-грудня 2018 року винесено 38 рішень про визначення коду, зміну коду зафіксовано по 72 товарах, з них по 27 призвело до збільшення ставки мита (по вісімнадцяти ефект становить – 256,89 тис. грн., по інших митне оформлення не завершено) [3].

Проаналізувавши фіскальні ефекти здійснення митного контролю, вважаємо, що для підвищення його ефективності доцільно: забезпечити розвиток програмного забезпечення для автоматизації процесу аналізу та оцінки ризиків, у тому числі для застосування в пунктах пропуску через державний кордон; запровадити таргетинг під час здійснення митного контролю найбільш ризикових зовнішньоекономічних транзакцій; створити комплексну автоматизовану системи моніторингу застосування системи управління ризиками; удосконалити підходи до проведення аналізу та оцінки ризиків під час здійснення контролю правильності визначення митної вартості шляхом застосування попередніх рішень з питань визначення митної вартості; використовувати додаткових механізмів верифікації результатів митного контролю, в тому числі шляхом застосування засобів фіксації виконання митних формальностей, визначених за результатами застосування системи управління ризиками; забезпечити підтримку в актуальному стані автоматизованої системи аналізу та управління ризиками шляхом наповнення її новими профілями ризику (опису будь-якого набору ризиків, у тому числі визначених комбінацій індикаторів ризику, що є результатом збору, аналізу та

систематизації інформації), актуалізації діючих профілів ризику, вдосконалення автоматизованих алгоритмів аналізу та оцінки ризиків; створити бази даних ризиків - спеціального програмного забезпечення, яке передбачатиме можливість внесення будь-якою посадовою особою митниці інформації про можливі ризики порушення вимог законодавства та даватиме змогу здійснювати відстеження процесу опрацювання уповноваженими підрозділами наданих пропозицій; за провадити механізм надання перевізниками попередньої інформації про товари, транспортні засоби, заплановані до переміщення, в обсязі та з дотриманням часових нормативів, передбачених міжнародними стандартами; посилити ролі митниць у процесах управління ризиками, в тому числі шляхом регіонального профілювання ризиків; внести до Митного кодексу України зміни щодо запровадження відповідальності перевізника за неподання чи несвоєчасне подання попередньої інформації в обсязі та в строки, визначені законодавством, або за подання недостовірної попередньої інформації.

Список використаних джерел:

1. Денисенко В. В. Правове забезпечення митної політики : міжнародно-правові стандарти та українське законодавство : навч. посіб. / В. В. Денисенко. - Запоріжжя : ЗНТУ, 2018. - 326 с.
2. Митний кодекс України. URL: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17.
3. Аналітичні та звітні матеріали Хмельницької митниці ДФС [Електронний ресурс].